

OTČE NÁŠ

Elena ŠAKOVÁ

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Modlitba, drahocenný poklad každého kresťana, je najhlavnejším a najhlbším bodom jeho záujmu. Je jeho chlebom, jeho silou, jeho životom a predstavuje veľké učenie, ktorého výsledkom je tak veľmi vzácna jednota s Bohom – theozis⁴¹⁶. „Môže byť vyslovovaná každým a na akomkoľvek mieste a v akejkol'vek dobe. Je vhodná práve tak pre začiatočníka ako pre niekoho pokročilejšieho; môžeme sa ju modliť v spoločenstve alebo osamote; je vhodná práve tak v púšti, ako v meste, uprostred strateného pokoja alebo uprostred najväčšieho hluku a agitácie. Všade má svoje miesto.“⁴¹⁷ Jeden z učeníkov poprosil Isusa Christa, aby ich naučil modliť sa a On im povedal: „Vy sa teda takto modlite: Otče náš, ktorý si v nebesiach! Posväť sa meno Tvoje! Príď Kráľovstvo Tvoje! Bud' vôľa Tvoja ako v nebi tak i na zemi! Chlieb náš každodenný daj nám dnes! A odpusť nám naše dlhy, ako aj my odpúšťame svojim dlžníkom! A nedopusť na nás pokušenie, ale zbav nás zlého!“⁴¹⁸

Modlitba slovami krátka, obsahom však veľmi vážna a zmysluplná, ako to opisuje Tertullian: „Nakoľko je krátka slovom, natoľko je bohatá obsahom, čo sa týka jej zmyslu. Pretože zahrňa nielen to, čo je charakteristické pre modlitbu, ako je klaňanie sa Bohu a prosba zo strany človeka, ale obsahuje takmer celé slovo Pána a pripomínanie celého mravného učenia, pričom v Pánovej modlitbe je skutočne zahrnuté akoby skrátené celé Evanjelium.“⁴¹⁹

Zastavíme sa pri slovách „Otče náš...“. Tieto slová sú v prvom rade plné nekonečnej lásky. Odrážajú našu starosť o nášho blízkeho, našu ochotu modliť sa aj za neho, myslieť na neho aj vtedy, keď on sám venuje pozornosť niečomu inému a dokonca aj vtedy, keď jeho duša vôbec netúži po prítomnosti Boha

⁴¹⁶ Zbožštenie.

⁴¹⁷ BISKUP KALISTOS WARE. 1993. *Síla jména*. (prekl. Roman Juriga). Brno : Pravoslavné vydavatelství v edici Světlo světa, 1993. s. 13.

⁴¹⁸ Mt 6, 9-13.

⁴¹⁹ TERTULLIAN. 1915. *O molitve Gospodnej, Biblioteka Otcov i Učitelej Cerkvi Zapadnych*. (prekl. ep. Vasilij). Kijev : Kijevskaja Duchovnaja Akademia, 1915. Tom 31, s. 1-31.

a po tom, aby sme my mysleli na neho počas modlitby. Ak niekto povie „Otče náš...“, nemôže na svojho blížneho pozrieť inak, ako s láskou. Nový Zákon je Zákonom lásky⁴²⁰, v ktorom všetci bez rozdielu sú deťmi Nebeského otca a On je bez rozdielu Nebeským otcom všetkých ľudí. Takto sa človek vyhýba nenávisti, závidi, egoizmu, či zradnej ctižiadosti a nikto z ľudí nie je viac než ten druhý.

Slová „Otče náš...“ vyslovil Isus Christos, ten, ktorý je dokonalým Bohom a dokonalým človekom. Túto modlitbu dal človeku, z čoho plynie výzva k tomu, aby sa človek snažil priblížiť čo najviac k dokonalosti a aby s čo najväčšou horlivosťou a oddanosťou dokázal spokojne vysloviť „Otče náš...“ ako verný syn svojho Otca.⁴²¹ Dôležitým a veľmi závažným momentom je to, že keď Isus Christos vyslovil slová „Otče náš...“, nemal na mysli len apoštolov, ale aj seba. Nebeského Otca nazval aj svojim Otcom, čo znamená, že apoštolov nazval svojimi bratmi. Ten, ktorý *„je v Otcovi a Otec je v Ňom“*⁴²². Je to obrovský prejav kenózy⁴²³, pretože už to je veľká vec, že sa človek považuje za syna Božieho a Jeho za svojho Otca, ale ak sa Boží Syn nazve jeho bratom, niet väčšieho a hlbšieho prejavu nekonečnej Božej lásky k človeku.⁴²⁴ Pre lepšie pochopenie slova „kenóza“ si uvedieme veľmi výstižný text apoštola Pavla z jeho listu adresovaného Filipským kresťanom: *„...ale vzdal sa hodnosti, vzal na seba podobu služobníka, podobný sa stal ľudom...“, ...ponížil sa, a bol poslušný do smrti, a to až do smrti na kríži.“*⁴²⁵ Túto kenózu opisne vyjadril už v Starom Zákone žalmista Dávid slovami: *„Znížil nebesá a zostúpil...“*⁴²⁶ „Základným poznávacím znamením lásky je kenóza osoby, teda slobodné zapretie samého seba a vytvorenie miesta na prijatie a objatie inej osoby, ku ktorej sa obraciame. Božia láska,

⁴²⁰ Jn 13, 34.

⁴²¹ „Ale tým, čo ho prijali, dal moc stať sa deťmi Božími, tým, čo veria v jeho meno...“ (Jn 1, 12).

⁴²² Jn 14, 11.

⁴²³ κενοῦν

⁴²⁴ „Ó jaká veliká Boží lidumilnost. Těm kteří se od něho odchýlili a dostali se do největšího zla, daroval takové zapomenutí zla a přítomnost milosti, že <ho mohou> nazývat i Otcem. Otče náš, jenž jsi na nebesích. Nebeskými by měli být i ti, kteří <v sobě> nosí obraz nebeského, v kretých Bůh přebývá a <mezi nimiž> chodí.“ SV. CYRIL JERUZALÉMSKY. 1997. *Mystagógické katechese*. (prekl. Pavel Milko). 1. vyd. Velehrad : Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 1997. s. 62.

Porovn. 1Kor 15, 49; Lv 26, 11-12; Ez 37, 27; 2Kor 6, 16.

⁴²⁵ Fil 2, 7-8

⁴²⁶ Ž 18, 10

ktorú Boh prejavil ľuďom, je vyjadrená v prvom rade v kenóze Božieho Syna a v Jeho vtelení sa.“⁴²⁷ Samotné vtelenie sa Isusa Christa je veľkou obetou, ktorá je ontologicky vlastná Božej láske. Otec obetoval svojho Syna a Syn všetko odovzdáva Otcovi.⁴²⁸ Pre človeka to znamená: „A tak nikto z vás nemôže mi byť učeníkom, ak sa nezriekne všetkého, čo má“.⁴²⁹

Veľmi významným faktom je to, že učeníci poprosili o modlitbu samotného Isusa Christa, svojho Pána. Bola to opodstatnená prosba, veľmi múdra a užitočná pre ich spásu. Jedine Boh je pravý učiteľ pravej modlitby.⁴³⁰ Kto spomedzi ľudí by si dovoľil vzývať Boha ako svojho Otca? Toto mohol urobiť jedine Boží Syn, ktorý sa stal človekom, urobil aj z človeka Božieho syna a svojho brata a takto dal človeku požehnanie pristúpiť k Bohu ako k svojmu Otcovi. Začiatkové slová Pánovej modlitby „Otče náš...“ sú veľkým darom, ktorý pre človeka Vykupiteľ vykúpil a ktorým Ho Spasiteľ spasil. Bol čas, kedy človek nazýval Boha Pánom alebo Stvoriteľom alebo iným menom, ktoré vyjadrovalo jeho vzťah k Bohu. V Starom Zákone nenachádzame veľa textov, v ktorých by človek oslovoval Boha ako svojho Otca.⁴³¹ V Novom Zákone však toto oslovanie stretávame veľmi často. Boha nazval svojim Otcom sám Isus Christos a toto oslovenie prevzali apoštoli a prvotná Cirkev. V slovách „Otče náš...“ vyznávali, že vstúpili do sveta Božej milosti a že im bolo vrátené synovstvo u Boha⁴³², ktorého základom je svätý krst.⁴³³

⁴²⁷ ŠAK, Š. 2009. *Misijné štúdie I.* 1. vyd. Gorlice : Diecezjalny osrodek kultury prawoslawnej ELPIS w Gorlicach, 2009. s. 7.

⁴²⁸ Pozri ARCHIMANDRIT SOFRONIJ. 2002. *O molitve.* Essex : Monastery of St. John the Baptist, 2002. s. 25.

⁴²⁹ Lk 14, 33.

⁴³⁰ *Lestvica prepodobnogo Joanna, Igumena gory Sinajskoj.* 2. vyd. Kijevo-Pečerska Uspenskaja Lavra : 2001, Slovo 28, hl. 64, s. 257.

⁴³¹ „Takto sa odplácate Hospodinovi, ľud bláznivý a nemúdry?! Nie je On tvojim Otcom, ktorý ťa stvoril?“ (5Mjž 32, 6).

„Veď Ty si Otec náš, lebo Abrahám nevie o nás a Izrael nás nepozná. Ty, Hospodin, si Otec náš, Tvoje meno od pradávna je: Náš vykupiteľ.“ (Iz 63, 16).

„Ja som však povedal: Ako ťa zaradím medzi synov a dám ti rozkošnú krajinu, preslávné dedičstvo národov? Nazdal som sa, že ma budete volať Otcom a odo mňa sa neodvrátite.“ (Jr 3, 19).

„Ty si otec môj, môj Boh a skala mojej spásy.“ (Ž 89, 27).

„Ako sa zmilováva otec nad synmi, tak sa Hospodin zmilováva nad tými, čo sa ho boja.“ (Ž 103, 13).

⁴³² Gl 4, 6-7.

⁴³³ Pozri PRUŽINSKÝ, Š. 2000. *Evanjelium podľa Matúša 1/1.* 1. vyd. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2000. s. 177.

To, že človek môže osloviť Boha ako svojho Otca a je nazvaný bratom Isusa Christa, ho zaväzuje k tomu, aby žil a správal sa ako Isus Christos. Kto chce, aby Boh mu bol Otcom, nesmie sa protivíť Božím prikázaniám, ale v plnosti túžiť po tom, aby sa stal bratom Isusa Christa a tým sa plnením Božích prikázaní podľa slov svätého evanjelistu Matúša stal aj Božím dieťaťom.⁴³⁴ Jeho život sa vo všetkom musí podobáť životu Isusa Christa. On je jeho vzorom v modlitbe, v pokore, krotkosti... vo všetkom. Vtedy bude jeho duša plná skutočnej nádeje, ktorú pociťuje dieťa, ktoré sa s plnou dôverou obráti na svojho otca a ani na chvíľku nezaváha a nezapochybuje o otcovej добрote a láske. Z dôvery, ktorú voči svojmu otcovi prechováva, pramení pocit bezpečia, ktorý rozptyľuje akýkoľvek pocit neistoty a strachu.

Aramejské znenie zvolania „*Abba, Otče*“, zachované v niektorých textoch Nového Zákona⁴³⁵, vyjadruje srdečný vzťah, akým sa k svojmu otcovi správa malé dieťa. Taký úprimný vzťah k Bohu bol charakteristický pre Isusa Christa, pre Jeho učeníkov a potom aj pre celú Cirkev.⁴³⁶ Slovom archimandritu Georga, igumena monastiera sv. Gregora na svätej hore Atos: „*Jak nádherný, vznešený, nijak a ničím neoceniteľný je tento dar. Tolikrát, kolikrát si jen přejeme, můžeme nazývat a volat Boha: „náš Otče“. Když je křesťan učiněn hodným a zřetelne obdrží milost Ducha Svatého, pocítí ve svém srdci pravé „otcovství“ Boha a své vlastní „synovství“. Pociťuje ryzí synovskou lásku vůči Bohu-Otci. Cítí se jako oddaný a milující syn milujícího Otce.*

*Sám Duch Svatý v našem srdci volá „Abba, Otče“, vytvářeje a utvazuje toto křehké pouto lásky s Otcem.“*⁴³⁷

Láska rastie vtedy, ak je človek ochotný zrieknuť sa niečoho na úkor seba. Milovať z celého svojho srdca, celej svojej duše, celou svojou silou a svojou myslou je oveľa ťažšie, než sa na prvý pohľad zdá. Ak človek niekoho veľmi miluje, nehľadí na to, čoho sa musí zriecť, ale prežíva radosť nielen zo stretnutia s ním, ale dokonca aj pri myšlienke na neho. Takéto premýšľanie hľadí dušu človeka a prináša neopísateľný pokoj. Takýto stav prežíva duša,

⁴³⁴ GL 4, 6.

⁴³⁵ Mk 14, 36; Rim 8, 15; Gl 4, 6.

⁴³⁶ Pozri PRUŽINSKÝ, Š. 2005. *Evanjelium podľa Lukáša / Kapitola 1-12*. 1. vyd. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta v Prešove, 2005. s. 356-357.

⁴³⁷ ARCHIMANDRITA GEORGIOS. 2002. *Modlitba Páne*. (prekl. Michal Dvořáček). 1. vyd. Brno : 2002, s.12-13.

ktorá sa odovzdala do Božej vôle a už len pri pomyslení na Jeho meno sa naplňa teplom.⁴³⁸ Takýto stav prežíva duša veriaceho človeka, keď vysloví slová: „Otče náš...“.

Zoznam bibliografických odkazov

- ARCHIMANDRIT SOFRONIJ. 2002. *O molitve*. Essex : Monastery of St. John the Baptist, 2002. 25 s.
- ARCHIMANDRIT SOFRONIJ. 1985. *Videť Boga kak On jest'*. Essex : Monastery of St. John the Baptist, 1985. ISBN 0 948298 01 4.
- ARCHIMANDRITA GEORGIOS. 2002. *Modlitba Páne*. (prekl. Michal Dvořáček). 1. vyd. Brno : 2002.
- BISKUP KALISTOS WARE. 1993. *Síla jména*. (prekl. Roman Juriga). Brno : Pravoslavné vydavatelství v edici Světlo světa, 1993. 13 s. ISBN 80-901661-0-5
- Lestvica prepodobnogo Joanna, Igumena gory Sinajskoj*. 2. vyd. Kijevo-Pečerska Uspenskaja Lavra : 2001, Slovo 28, hl. 64, 257 s.
- SV. CYRIL JERUZALÉMSKY. 1997. *Mystagógické katechese*. (prekl. Pavel Milko). 1. vyd. Velehrad : Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 1997. 62 s. ISBN 80-86045-09-9.
- ŠAK, Š. 2009. *Misijné štúdie I*. 1. vyd. Gorlice : Diecezjalny osrodek kultury prawoslawnej ELPIS w Gorlicach, 2009. s. 7. ISBN 978-83-928613-1-7.
- PRUŽINSKÝ, Š. 2005. *Evanjelium podľa Lukáša /Kapitola 1-12*. 1. vyd. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta v Prešove, 2005. ISBN 80-8068-400-6.
- PRUŽINSKÝ, Š. 2000. *Evanjelium podľa Matúša 1/1*. 1. vyd. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2000. 177 s. ISBN 80-8068-007-8
- SUROŽSKÝ, A. 2013. *Tvorivá modlitba*, (prekl. Roman Juriga). 2. vyd. Tesaloniky : Monochromia, 2013.
- TERTULLIAN. 1915. *O molitve Gospodnej, Biblioteka Otcov i Učitelej Cerkvi Zapadnych*. (prekl. ep. Vasilij). Kijev : Kijevskaja Duchovnaja Akademia, 1915. Tom 31, s. 1-31.

⁴³⁸ Pozri SUROŽSKÝ, A. 2013. *Tvorivá modlitba*, (prekl. Roman Juriga). 2. vyd. Tesaloniky : Monochromia, 2013, s. 18-19.

FATHER OUR

Elena ŠAKOVÁ, lecturer, Orthodox Theological Faculty, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 081 01 Presov, Slovakia, elena.sakova@unipo.sk, 00421517726729

Abstrakt

The Prayer "Our Father ..." has a special place among the many prayers contained in the liturgical books of the Orthodox Church. It is a real gem that was left to us by the Son of God, Jesus Christ. This prayer became the foundation for all the subsequent compositions of prayers as well as the inspiration for spiritual asceticism and for spiritual growth of every Christian. The article analysis this prayer from various perspectives and approaches attempting to draw on its main thematic features.

Key words

Our Father, prayer, Law of love, sonhood, God's child